

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Świętowanie - zapomniana kategoria pedagogiczna

Author: Aniela Różańska

Citation style: Różańska Aniela. (2015). Świętowanie - zapomniana kategoria pedagogiczna. W: D. Kocurek (red.), "Historia i współczesność procesu edukacyjno-wychowawczego" (S. 105-114). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Aniela Różańska

Uniwersytet Śląski

Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji

Świętowanie — zapomniana kategoria pedagogiczna

Współczesnego człowieka niszczy pośpiech. Nigdy się nie zatrzymuje. A przecież tajemnicą szczęścia jest umieć czasem przystanąć.

Michel Quoist

W pedagogice istnieją pewne zapomniane wymiary i kategorie. Świętowanie i dni świąteczne, jako zjawiska przeciwstawne codzienności i dniom powszednim, jakkolwiek obecne i nieodzowne w naszym życiu, nie są zbyt często przedmiotem rozważań pedagogicznych, co więcej, świętowanie zdaje się być jedną z zaniechanych (zapomnianych) kategorii pedagogicznych. Podobne, lecz nie synonimiczne pojęcia: odpoczynek i czas wolny zajmowały niegdyś znacznie więcej uwagi pedagogów i utworzono dla nich nawet odrębną dziedzinę — pedagogikę czasu wolnego.

W niniejszych rozważaniach zwrócę uwagę na relacje pomiędzy świętowaniem, czasem wolnym a odpoczynkiem. Relacje te wyznaczają bowiem zasady świętowania, które stanowią podstawy pedagogii świętowania, jak również mogą być kryteriami dla podejmowanych w praktyce oddziaływań wychowawczych i sytuacji edukacyjnych. Ponadto, istota świętowania i jej głęboka prawda odsłania się w duchowych podstawach świętowania, odwołując się więc w rozważaniach do jego noetycznego wymiaru.

Świętowanie a czas wolny

Świętowanie związane jest z czasem wolnym i odpoczynkiem, a odpoczynek z pracą. Pierwsza z kategorii, **czas wolny**, najczęściej określana jest jako „czas pozostający do dyspozycji jednostki po wykonaniu przez nią zadań obowiązkowych, pracy zawodowej, nauki obowiązkowej w szkole i w domu oraz niezbędnych zadań domowych”¹. Za klasyczną uważa się definicję czasu wolnego, podaną przez francuskiego socjologa Joffre’a Dumazediera, według którego „czas wolny jest zespołem zajęć, którym jednostka może się oddawać z własnej woli bądź dla odpoczynku, bądź dla rozrywki, bądź dla rozwoju swych wiadomości lub bezinteresownego kształcenia się, względnie dla swego dobrowolnego uczestnictwa w życiu społecznym, po uwolnieniu się z obowiązków zawodowych rodzinnych i społecznych”². Czas wolny to zatrzymanie się w marszu, którego kierunek wyznaczają codzienne obowiązki. Tak rozumiany czas wolny jest osiągnięciem nowoczesnego społeczeństwa przemysłowego. We wcześniejszych społecznościach lokalnych czas był postrzegany w kategoriach codzienności i odświętności. W społeczeństwie przemysłowym czas i miejsce pracy zostały oddzielone od czasu i miejsca życia osobistego, w którym poza czasem poświęconym obowiązkom rodzinnym i społecznym znalazło się miejsce na czas wolny. Natomiast w ponowoczesnych społeczeństwach według niektórych prognoz miało dojść do sytuacji nadmiaru czasu wolnego, co miało spowodować problemy społeczne związane z jego zagospodarowaniem. Jednak prognozy te nie sprawdziły się, raczej, w subiektywnych odczuciach, jesteśmy obecnie coraz bardziej zabiegani, mamy czasu wolnego coraz mniej. Dziś również inaczej postrzega się czas wolny, mówi się o bardzo ścisłym znaczeniu czasu, na którym nie ciąży żadne zobowiązania, dla swobodnej i dobrowolnej dyspozycji. Jednak paradoksalnie kryterium dobrowolności dysponowania czasem nie zawsze jest spełnione, zwłaszcza jeśli ludzie kierują się nawykami kulturowymi, zachowaniami snobistycznymi czy są pod wpływem określonej grupy społecznej, na przykład młodzież w grupie rówieśniczej spędza czas wolny w sposób ściśle określony przez grupę.

Odpoczynek to niezbędna konsekwencja wykonania określonej pracy, która nas utrudziła, zmęczyła, po której potrzebna jest regeneracja zarówno sił fizycznych, jak i psychicznych. Jest jedną z podstawowych form czasu

¹ W. OKOŃ: *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa 1998, s. 58.

² J. DUMAZEDIER: *Vers une civilisation du loisir?* Paris 1962, s. 27. Cyt. za: M. ORŁOWSKA: *Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej*. W: *Pedagogika społeczna*. Red. S. KAWULA. Toruń 2003, s. 585.

wolnego, wykorzystanego dla odnowienia sił fizycznych i psychicznych³. Odpoczynek daje więc pewną perspektywę do dalszej pracy. Ma miejsce w czasie wolnym, jest istotną funkcją czasu wolnego, nie jest jednak jego oczywistym atrybutem — w sytuacji, kiedy nie przywiązujemy do czasu wolnego należytej uwagi, nie staramy się go wykorzystać z pożytkiem dla siebie. Czas marnotrawiony nie daje pełnowartościowego relaksu, nie dostarcza bodźców rozwojowych, nie jest czasem odpoczynku. Odpoczynek fizyczny i psychiczny jest potrzebny również ze względu na występujące stany napięć i stres, które utrudniają dalszą pracę i prawidłowe funkcjonowanie organizmu. Planowego i efektywnego wypoczynku oraz prawidłowego wykorzystania czasu wolnego należy uczyć dziecko już od najmłodszych lat, ponieważ od tego zależą jego zdrowie i rozwój.

Świątowanie według potocznych opinii to po prostu czas wolny, w którym nic nie robimy. Rzeczywiście, czas wolny jest nierozłącznie związany z pojęciem świątowania. Jednak świątowanie samo w sobie posiada cechy i wartości, które sprawiają, że nie jest ono zwykłym czasem wolnym ani tylko odpoczynkiem; to czas szczególnie, związany z konkretnymi przeżyciami, obrzędami czy tradycjami. Świąta i świątowanie odgrywają znaczącą rolę w tworzeniu rzeczywistości oraz warunkują świadomość narodową, polityczną i historyczną społeczeństwa. Dlatego każda kultura ma swój własny rodzaj obrzędowości, który niesie w sobie jej idee, normy czy wzory postępowania⁴. Świąta i obrzędy z nimi związane mają wymiar religijny, bo religia w każdym społeczeństwie jest znaczącym zjawiskiem. Religia poprzez świąta i obrzędy pełni wiele funkcji społecznych, przede wszystkim integruje i buduje społeczności rodzinne i lokalne, uprawomocnia instytucje społeczne, nadając im kosmiczny układ odniesienia.

W okresie władzy socjalistycznej uważano religię i instytucję Kościoła za ideologicznego wroga, z którym walczono — jeżeli nie otwarcie — to w sposób skryty. Do jednego ze sposobów ukrytej walki z religią i Kościołem należało stopniowe zmienianie obrzędowości religijnej na świecką, nadawanie świeckich modeli tradycyjnym świątom chrześcijańskim oraz desakralizacja treści świąt kościelnych czy rodzinnych⁵. Prowadziło to do wymycia treści religijnych z obrzędowości; świąta stawały się dla wielu pustym obyczajem, sposobnością do spotkań rodzinnych i biesiadowania, czyli zatracaly swój pierwotny sens.

Warunkiem właściwego przeżycia świąt jest zrozumienie ich istoty, nadanie im znaczenia i sensu, wiązanie z nimi określonych wartości duchowych.

³ W. OKOŃ: *Nowy słownik pedagogiczny...*, s. 270.

⁴ B. BIEL: *Laicyzacja świąt i obrzędów religijnych w Polsce Ludowej*. W: *Drogi i rozdroża kultury chrześcijańskiej Europy*. Red. U. CIERNIAK, J. GRABOWSKI. Częstochowa 2003, s. 521.

⁵ Przykłady wprowadzania świeckiej obrzędowości w miejsce religijnych treści świąt kościelnych podaje Beata Biel: *ibidem*, s. 523—529.

Przeżycie, któremu towarzyszy odkrywanie sensu, staje się doświadczeniem⁶. Można zatem powiedzieć, że **świętowanie polega na doświadczaniu istoty święta, doświadczaniu symboli i wartości, które ze sobą niesie**.

Chcąc rozważyć istotę świętowania, powinniśmy odnieść się do idei biblijnych, starotestamentowych oraz do pedagogii Chrystusa. Idea dnia odpoczynku po sześciu dniach roboczych jest oryginalnym wątkiem religii judaistycznej, niemającym analogii w innych kulturach. Prototypem święta jest biblijny siódmy dzień odpoczynku. Jak napisał Jan Paweł II: „Odpoczynek Boga w siódmym dniu nie wskazuje na Boga, który przestał »pracować«, ale podkreśla doskonałość wykonanej pracy i ma raczej oznaczać, że zatrzymał się On przed dziełem swoich rąk, kierując ku niemu spojrzenie pełne radości i zadowolenia, gdyż było »bardzo dobre« (Rdz 1, 31). Jest to więc spojrzenie »kontemplacyjne«, które nie zwraca się ku następnym dziełom, lecz pozwala raczej zachwycić się pięknem tego, co już zostało dokonane”⁷. Tak powstało świętowanie dnia siódmego — szabat dla Żydów, niedzieli dla chrześcijan, piątku dla muzułmanów. Choć inny dzień uznawany jest w tych trzech religiach za świąteczny, zasada pozostaje taka sama — wybór spośród siedmiu jednego dnia przeznaczonego na odpoczynek i świętowanie.

Istotą świętowania jest więc zatrzymanie się, obejrzenie się wstecz i ocenie wykonane zadania, **jest radość i zachwyt** nad własnymi/czymiś dokonaniem. **Święto to** nie tylko odpoczynek, ale **odpoczynek wypełniony radością i zachwytem**. W święcie odnajdujemy symboliczne przedstawienie tego, co nadaje sens codzienności. Troska o codzienne obowiązki, godziny pracy rozciągnięte na lata, rozczarowania z pozornych osiągnięć i gorycz z przegranych, jeżeli dla tych spraw człowiek nie znajdzie przeciwwagi w święcie i radości, prowadzić mogą do przeciążenia i/lub pracoholizmu.

W chrześcijaństwie wspomnienie tygodnia stworzenia zastępuje tydzień zbawienia, w konsekwencji czego niedziela staje się dniem odpoczynku i świętowania, a ostatecznym motywem i treścią świętowania (nie tylko niedzieli) jest zmartwychwstanie Chrystusa. Dzięki niemu przeszłość wiąże się z przyszłością, a wspomnienie z nadzieją. Jest to następny, bardzo istotny wymiar świętowania, będący dziedzictwem chrześcijańskim — **świętowanie wiąże przeszłość, teraźniejszość i przyszłość w jedną całość**, w której poszczególne składowe nawzajem siebie warunkują i nadają sens. Święta stanowią pewien rodzaj interpretowania przeszłości „tu i teraz”, dzięki czemu wydarzenia przeszłe nabywają sensu w teraźniejszości i stają się dla świętujących bardziej zrozumiałe, ponieważ, jak stwierdził Paul Ricoeur, „jedynie interpretując możemy ponownie słyszeć i rozumieć”⁸.

⁶ J. BAGROWICZ: *Stawać się bardziej człowiekiem*. Toruń 2008, s. 128.

⁷ JAN PAWEŁ II: *List apostolski „Dies Domini” — O świętowaniu niedzieli*. Watykan, 31 maja 1998 r.

⁸ M. SZULAKIEWICZ: *Filozofia jako hermeneutyka*. Toruń 2004, s. 205.

Istotą świątowania jest również budowanie więzi, między innymi przez mądre i dobre słowa, gesty i czyny. Punktem kulminacyjnym ucztowania z Chrystusem była Ostatnia Wieczerza. To wtedy Chrystus zasiadł z apostołami przy uczcie, żeby im uświadomić wszechmoc swojej miłości. Świątował z nimi, **podzielił się z nimi radością**, pomimo tego/dlatego, że wiedział, jakiego czynu, jakiej ofiary wymaga miłość. Zapoczątkował więc, która jest ponadczasowa, niezniszczalna nawet przez śmierć. Świątowanie chrześcijańskie nie ma więc charakteru biernego, lecz jest swego rodzaju budowaniem więzi, relacji międzyludzkich, zaczerpnięciem kontemplacyjnego oddechu przed przejściem do nowego wysiłku, do nowych czynów. Jednym z ważnych rysów świątowania jest bezinteresowne „zrobienie czegoś dobrego dla bliźniego”⁹. Jean Vanier, twórca wspólnot dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, nazywa świątowanie komunikowaniem się poprzez radość¹⁰. Świątowanie odkrywa radość bycia razem, co jest szczególnie ważne dla osób, które tej radości wcześniej nie doznały. Świątowanie tworzy jedność we wspólnocie i jest owocem jedności. Stąd umiejętność świątowania, związana jest z umiejętnością przebaczenia. Przebaczenie i świątowanie są ze sobą ściśle związane — jedno zależy od drugiego. Jeśli się ze sobą kłócimy i nie umiemy (nie chcemy) wybaczyć, to nie potrafimy w pełni i prawdziwie świątować, zaś wzajemne zaufanie powoduje, że chętniej otwieramy się na innych, chcemy być ze sobą razem i świątować. Z całą pewnością świątowanie polega na wspólnym dzieleniu się dobrym słowem i dobrym jedzeniem. Wspólne spożywanie posiłku i rozmowy prowadzone w trakcie jedzenia są znakiem wspólnoty i przyjaźni.

Dom jako miejsce świątowania

Z uwagi na to, że nie potrafimy żyć bez drugich, bo urodziliśmy się w rodzinie i w rodzinie zazwyczaj stajemy się dojrzałymi osobami oraz zostajemy wprowadzeni w świat szeroko pojętej kultury¹¹, zasadne zdaje się odwołanie do kategorii *homo domesticus* — człowieka mieszkającego w domu, postrzeganym w wymiarze nie tylko materialnym, przestrzennie, lecz także w sensie **wartości duchowej**, wspólnoty celów. Szczególnie dziecko musi mieć bliskich, by się przywiązać, naśladować, uczestniczyć, wcho-

⁹ R. CANTALAMESSA: *Szabat został ustanowiony dla człowieka*. W: IDEM: *Zarzućcie sieci*. Cz. 1. Tłum. G. NIEDŹWIEDŹ. Wrocław 2002, s. 267.

¹⁰ J. VANIER: *Każda osoba jest historią świętą*. Tłum. K. WIERZCHOSŁAWSKA, P. WIERZCHOSŁAWSKI. Poznań 1999, s. 222 i nn.

¹¹ Z. TYSZKA: *Rodzina we współczesnym świecie*. Poznań 2003, s. 70.

dzieć w świat wartości i ról społecznych. Miłość rodziców do dzieci powinna wyrażać się poświęceniem im swojego wolnego czasu, „**podarowaniem im swojej obecności**”¹² — pomocnej, życzliwej i bliskiej. Miłość najpierw wyraża się tym, że rodzice dają dziecku dom w wymiarze materialnym, który zamienia się stopniowo w wartość duchową — w bezpieczną przystań, azyl, w jedyną w swoim rodzaju przestrzeń **zakorzenia**¹³, umożliwiającą mu wrastanie w rzeczywistość, świadome uczestniczenie w wartościach, poszanowanie tradycji. Przemiana ta zachodzi w dużej mierze poprzez uczestnictwo domowników we **wspólnym świętowaniu**. W kulturę świętowania dziecko wchodzi poprzez wspólne spędzanie czasu wolnego, wspólne zabawy, uczestniczenie w spotkaniach i uroczystościach rodzinnych.

Wspólne przeżywanie ważnych dla rodziny wydarzeń sprzyja komunikacji i integracji rodziny oraz — dzięki obecności osób w różnym wieku — przeciwdziałą separowaniu się pokoleń¹⁴, co więcej, umożliwia wzajemne uczenie się różnych sposobów świętowania.

Świętowanie dotyczy zazwyczaj najważniejszych wydarzeń życia człowieka i/lub społeczności. Dziecko chętnie bierze udział w świętowaniu i do pewnego przynajmniej czasu nie jest dla niego istotne, czy ma ono charakter religijny, czy rodzinny, okazjonalny, czy ma dużą, czy małą wagę. Więcej znaczy dla niego fakt stworzenia atmosfery, która musi znaleźć odpowiednik w jego przeżyciach. Im bardziej pozytywna atmosfera panuje wewnątrz rodziny, tym bardziej jest kulturotwórcza¹⁵ w znaczeniu wprowadzania w kulturę świętowania, ponieważ tym bardziej pozwala dziecku uświadomić istotę świąt.

Oczywiście, dzisiaj dom nie jest już najważniejszym miejscem życia towarzyskiego i można świętować w bardzo różny sposób i w różnych miejscach, jednak dla dziecka dom jest przestrzenią, w której uczy się ono świątecznego przeżywania ważnych dni — urodzin, imienin, rocznic rodzinnych, wesel, Dnia Matki, Ojca, Babci i Dziadka, Pierwszej Komunii, świąt religijnych związanych z liturgią roku kościelnego, takich jak Boże Narodzenie, Wielkanoc, Zesłanie Ducha Świętego, Wszystkich Świętych. Świąta te gromadzą najbliższą rodzinę na wspólnym posiłku, są okazją do wzajemnego obdarowywania się, wzajemnego wybaczenia, radosnego przebywania ze sobą. Dzięki przeżywaniu szczególnych chwil świątecznych kształtuje się u dziecka poczucie przynależności do rodziny i wspólnotowości. W rodzinie też święta stają się zwyczajem, rytuałem, nabywając takich cech, jak prawidłowość, stałość, a z drugiej strony — tajemniczość

¹² J. WILK: *Pedagogika rodziny. Zagadnienia wybrane*. Lublin 2002, s. 116.

¹³ Zob. S. WEIL: *Zakorzenie*. W: EADEM: *Dzieła*. Tłum. M. FRANKIEWICZ. Poznań 2004, s. 933–934.

¹⁴ J. TUROS: *Wychowawcze i kulturotwórcze funkcje rodziny*. Warszawa 2004, s. 167.

¹⁵ L. DYCZEWSKI: *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*. Lublin 2003, s. 44.

i niezwykłość. W wielu rodzinach, oprócz obchodzenia świąt religijnych, świątowania urodzin i znaczących rocznic, takich jak na przykład złote gody, celebrowane są pamiątki wydarzeń specyficznych tylko dla historii danej rodziny, mających dla niej szczególne znaczenie.

Rodziny o bogatej zwyczajowości domowej, świadomie świętujące szczególne dla nich dni, odznaczają się nie tylko silną więzią wewnętrzną i pogodną atmosferą, ale pozwalając jednostce uczestniczyć w pozytywnych przeżyciach emocjonalnych, życzliwej atmosferze i bliskości psychicznej, dają jej szansę integracji we wspólnocie rodzinnej, poczucie zakorzenienia oraz perspektywę dalszego rozwoju. Mają ułatwione wypełnianie zadań zarówno opiekuńczo-wychowawczych, jak i emocjonalno-ekspresyjnych oraz wypoczynkowych¹⁶.

Współczesne rodziny dlatego często są dysfunkcjonalne, niewydolne wychowawczo, ponieważ nie mają czasu na wspólne spędzanie wolnego czasu, na wspólne świątowanie, a ich domy, będąc nierzadko materialnie wspaniałymi pałacami, zatraciły tak bardzo potrzebną do autentycznego życia i rozwoju człowieka przestrzeń duchową, przestrzeń zakorzenienia w wartościach, w fundamencie istnienia i jego sensu.

Jak już stwierdzono wcześniej, świętować można wówczas, kiedy ma to pewien cel, to znaczy, kiedy świętujący zna istotę, treść świąt. Biesiadowanie jako główna treść spotkań rodzinnych z tradycyjnych okazji to nie świątowanie. Takie święta stają się pustym zwyczajem, ramą bez płótna, formą bez sztuki, który mógłby zachwycić. Hedonistyczna zabawa *homo ludens*, człowieka bawiącego się, ma na celu przede wszystkim ucieczkę od codzienności, zapomnienie o niepewności jutra, korzystanie z chwili, natomiast istotą świątowania jest zachwyt i radosne przeżywanie określonych treści, ważnych dla świętującego, których przeżycie sytuuje go w nowej, aktywnej perspektywie wobec przyszłości, wobec codzienności. Wspólna zabawa, udział rodziny w różnych formach aktywności kulturalnej czy sportowej — to bardzo ważne elementy świąt; zaspokajają one wiele indywidualnych potrzeb dziecka, między innymi potrzebę odpoczynku, bezpieczeństwa, wolności, aktywności, jak również potrzeby wspólnoty rodzinnej. Chodzi o to, by odkryć zdolności twórcze każdego, znaleźć wspólne gry i zabawy, odkryć talenty oraz gesty, które integrują i jednoczą. Święta powinny być środkiem do kreowania atmosfery świątecznej, radosnego przeżywania święta, podkreślania jego pierwotnego sensu, a nie być celem samym w sobie, bo wówczas ograniczają horyzont świętującego człowieka, nie pozwalając mu zrozumieć i przeżyć istoty święta. W tej sytuacji zrodziła się staję często powtarzana konstatacja, świadcząca o znudzeniu współczesnego człowieka świątami: „święta, święta, i po świętach...”.

¹⁶ J. WILK: *Pedagogika rodziny...*, s. 75.

Świętowanie wartością dla ludzkiego życia

Wcześniejsze rozważania, dotyczące relacji pomiędzy czasem wolnym, odpoczynkiem i świętowaniem, wskazujące też na różnice między nimi, są zarazem potwierdzeniem tezy, że świętowania należy się uczyć. By przeżywanie świąt było dla człowieka wartościowe, musi być on do nich przygotowany, musi wiedzieć, jak świętować.

Świętowania można też uczyć innych, a dzieje się tak wówczas, gdy w sytuacjach wychowawczych — w rodzinie, szkole, pozaszkolnych placówkach oświatowo-wychowawczych — realizowane są zadania odnoszące się w treściach do czasu wolnego, odpoczynku i świętowania. Zadania te wyznaczają między innymi następujące zagadnienia:

- Przygotowanie człowieka do wartościowego przeżywania czasu wolnego. Wartościowanie czasu i wykorzystywanie go we właściwy sposób, pożyteczny dla siebie, jest warunkiem odpoczynku w czasie wolnym. Rozwijanie świadomości, iż indywidualny czas wolny stanowi wartość, której nie wolno marnować;
- Uczenie dziecka dokonywania wartościowych i sensownych wyborów, zwłaszcza wyboru najlepszej opcji spośród wielu dobrych;
- Ułatwianie młodemu człowiekowi zdobywania lepszej orientacji w otaczającym świecie i w tym, co pożytecznego indywidualnie lub wspólnie z innymi może zdziałać dla siebie i innych;
- Rozwijanie aspiracji i potrzeby podejmowania aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego jako najlepszej formy odpoczynku;
- Stwarzanie atmosfery święta, która powinna znaleźć odpowiednik w dziecięcych przeżyciach;
- Dostarczanie różnorodnych propozycji sensownego spędzania okresu świąt, ale bez manipulacji i wymuszania (zwłaszcza wobec dorastającej młodzieży) uczestnictwa w nich;
- Ukazanie bogactwa różnorodności świąt (święta osobiste, rodzinne, szkolne, klasowe, kościelne, narodowe);
- Kulturowanie różnorodnych tradycji świątecznych, które uwidoczniają symbolikę świąt;
- Zaszczepianie korzystnych wzorów świętowania, uszlachetnianie wzorów mniej wartościowych; zniechęcanie do szkodliwych kulturalnie lub zdrowotnie wzorów rozrywki i odpoczynku, z równoczesnym wskazywaniem innych, lepszych;
- Uczenie zachowań — w czasie wolnym, odpoczynku i przeznaczonym na świętowanie — najbardziej satysfakcjonujących jednostkę i społeczeństwo;
- Ukazanie wartości świętowania dla ludzkiego życia jako czasu twórczej radości;

- Umożliwianie przeżywania radości świętowania na różne sposoby;
- Skłanianie do refleksji nad wartościami „najwyższymi”;
- Integrowanie społeczności rodzinnej, szkolnej i lokalnej wokół wartości.

Świętowanie może stać się znaczącą wartością człowieka pod warunkiem, że odnajdzie on sens każdego święta — dla swojego życia osobistego, dla rodziny czy wspólnoty. Niezależnie od tego, jaki charakter ma święto, jego wartość polega na tym, że umożliwia nam spojrzenie na codzienność z innej perspektywy. Pozwala nam zobaczyć siebie samych i innych z innej perspektywy — w wymiarze indywidualnym stwarza możliwość potwierdzenia osobowej wolności oraz daje szansę przeżywania radości, w wymiarze bardziej społecznym — warunkuje fakt budowania i integrowania wspólnoty. Stąd kultura świętowania nazywana jest miarą człowieczeństwa¹⁷, a wprowadzanie w tę kulturę jest niezwykle ważnym zadaniem wychowawczym.

Bibliografia

- BAGROWICZ J.: *Stawać się bardziej człowiekiem*. Toruń 2008.
- BIEL B.: *Laicyzacja świąt i obrzędów religijnych w Polsce Ludowej*. W: *Drogi i rozdroża kultury chrześcijańskiej Europy*. Red. U. CIERNIAK, J. GRABOWSKI. Częstochowa 2003.
- CANTALAMESSA R.: *Szabat został ustanowiony dla człowieka*. W: CANTALAMESSA R.: *Zarzućcie sieci*. Cz. 1. Tłum. G. NIEDŹWIEDŹ. Wrocław 2002.
- DUMAZEDIER J.: *Vers une civilisation du loisir?* Paris 1962.
- DYCZEWSKI L.: *Rodzina twórcą i przekazicielem kultury*. Lublin 2003.
- JAN PAWEŁ II: *List apostolski „Dies Domini” — O świętowaniu niedzieli*. Watykan, 31 maja 1998 r.
- OKOŃ W.: *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa 1998.
- ORŁOWSKA M.: *Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej*. W: *Pedagogika społeczna*. Red. S. KAWULA. Toruń 2003.
- SZULAKIEWICZ M.: *Filozofia jako hermeneutyka*. Toruń 2004.
- TUROS J.: *Wychowawcze i kulturotwórcze funkcje rodziny*. Warszawa 2004.
- TYSZKA Z.: *Rodzina we współczesnym świecie*. Poznań 2003.
- VANIER J.: *Każda osoba jest historią świętą*. Tłum. K. WIERZCHOŚŁAWSKA, P. WIERZCHOŚŁAWSKI. Poznań 1999.
- WEIL S.: *Zakorzenie*. W: eadem: *Dzieła*. Tłum. M. FRANKIEWICZ. Poznań 2004.
- WILK J.: *Pedagogika rodziny. Zagadnienia wybrane*. Lublin 2002.

---

¹⁷ J. TUROS: *Wychowawcze i kulturotwórcze funkcje rodziny...*, s. 178.

Aniela Różańska

Celebrating — a forgotten pedagogical category

Summary

This article deals with the category of festive activities in the pedagogical context. The author discusses relations between celebrating, leisure time and relax. Relations between these concepts define principles of celebrating and can also be criteria for practical educational activities. Essence of celebration lies not only in well spent time or resting, but it is holiday time filled with joy and enchantment over the contents and values which the particular holiday conveys. Essence of festive activities reveals the spiritual dimensions of celebration; what has been analysed. The importance of family in the process of introduction of the child into the culture of celebrating and creating the festive atmosphere has been giving the attention too. Finally a number of educational tasks concerning the question of celebrating have also been formulated.